

ምዕራፍ ሰለስተ

ማዕርነት

ዕላማታት እዚ ምዕራፍ፣

እዚ ምዕራፍ ተማሂርኩም እንትትውድኡ፡-

- መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ትግንዘቡ፡፡
- ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ልምዓትን ህንፃት ሃገርን ክህልወን ዝግባእ ተሳትፎ ትፈልጡ፡፡
- ጉዳኣት ኣካል ብደረጃ ቤት ትምህርቲ ክህልውዎም ዝግብኡ መሰላት ትርድኡ፡፡

3.1 መሰል ማዕርነት

- ኣብ ከባቢኹም እናተተግበሩ ዝርከቡ መሰላት ማዕርነት ኣብነት ብምቕራብ ኣረድኡ፡፡

ካብ ሞንጎ መሰረታዊ መትከላት ስርዓት ዴሞክራሲ ሓደ ማዕርነት እዩ፡፡ ትክክለኛን ምሉእን ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ዝምዘን መሰላት ብማዕርነት እንትክበሩ እዩ፡፡ ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ከምኡውን ዜጋታት ሓዲኦም ካብ ሓዲኦም እንተይበለፁ መሰላቶም ብማዕርነት ዝክበርሉ እዩ፡፡ ኣብ 1987 ዓ/ም ዝፀደቐ ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ መሰላት ማዕርነት ብዝርዝር ኣቐሚጡ እዩ፡፡

መልመዲ - 1

ነዘም ዝሰዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ኣብ ከባቢኹም ኣብዚ ሓዚ እዋን መሰላት ማዕርነት ክሳብ ክንደይ ብተግባር እናተኸበሩ ይርከቡ?
2. ካብ ትፈልጥዎም መሰላት ማዕርነት ሰለስተ ጥቐሱ።
3. ዓንቀጥት 25፣ 40ን 41ን ብምንባብ ኣብ ውሽጦም ዝርከቡ መሰላት ማዕርነት ብምፍላይ ተመያየጡሎም።

3.1.1. መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን

- ኣብ ከባቢኹም ማዕረ ተረባሕነት ዜጋታት ዘርእዩ ተግባራት ዕርሑ።

ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን እንትብሃል፣ ሓዲኦም ካብ ሓዲኦም ብዘይምብልላፅ መሰሎም ብማዕረ ደረጃ ምኽባር ማለት እዩ። መሰል ማዕረ ተረባሕነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዘመልክት ይ ህዝብታት ሓዲኦም ናይቶም ካልኣት ሰብኣውን ዴሞክራሲያውን መሰላት ብምኽባር፣ ኣብ ሃፍቲ ሃገሮም ማዕረ ናይ ምጥቃምን ዕድል ልምዓት ናይ ምርካብን መሰል እዩ። ካብዚ ብተወሳኺ ኣብ ዝኾነ ፖለቲካዊ፣ ምጣነ-ሃፍታውን ማሕበራውን ምንቅስቃስ ንጡፍ ተሳታፍን ተጠቃምን ምኃን የመልክት።

ሓዚ ኣብ ሃገርና እናተሃነፀ ኣብ ዝርከብ ስርዓት ዴሞክራሲ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ማዕረ ብምኃኛም ካብ ዝርከቡ ውዕኢታት ልምዓት ተጠቀምቲ ናይ ምኃን መሰሎም ብሕጊ ዝተረጋገፀ እዩ። ስለዚ ሃፍቲ ሃገሮም ብኣግባቡ ንምጥቃምን ንምክንኻንን ብሓባር ክሰርሑ ይግባእ።

መልመዲ - 2

ኒዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዘረጋግፁ ተግባራት ጥቐሱ፡፡
2. ካብ ኒዞም ዝስዕቡ ትልምታት ልምዓት ኣብ ከባቢኹም ዝተዘረግሉን ዘይተዘርግሉን ብምፍላይ ኣብ ትሕቲ “ዝተሰርሐ”ን “ዘይተሰርሐ”ን ዝብሉ ሳዳቕ “√” ምልክት ብምቕማጥ ኣመላኽቱ፡፡

ዘፈር ልምዓት/መሰረት ልምዓት	ዝተሰርሐ	ዘይተሰርሐ
• መንገዲ		
• ኬላ ጥዕና		
• ግልጋሎት መብራህቲ		
• ግልጋሎት ማይ		
• ቤት ትምህርቲ		

3.1.2 ኣብ ሓደ ከባቢ ዝነበሩ ህዝብታት ብማዕረ ዝጥቀሙሎም ትካላት

ሰእሊ 3.1 ህዝብታት ዝጥቀሙሎም ዝተፈላለዩ ትካላት ልምዓት

- ኣብ ከባቢኹም ዝርከቡ ህዝብታት ዝጥቀሙሎም ትካላት ልምዓት ዘርዝሩ።
- እዞም ትካላት እንተዘይህልዉ ክፍጠሩ ምኽኣሉ እትብልዎም ፀገማት ጥቐሱ።

ኣብ ዝሓለፉ ስርዓታት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ካብ ሃፍትታትን ትካላትን ሃገሮም ብማዕርነት ናይ ምጥቃም መሰል ኣይነበሮምን። ሎሚ ሃገርና እናሃነፀቶ ኣብ ትርኩብ ስርዓት ዲሞክራሲ ግን ብዙሓት ለውጥታት እናተረኣዩ ይርከቡ። ነዚ መርኣዪ ንክኸውን ስዒቡ ዝርከብ ምንባብ ብዝግባእ ምስ ኣንቡብኩም ኣብ ትሕቲኡ ዝርከቡ ሕቶታት መልሱ።

ህዝብታት ክልል ቤንሻንጉል ጉሙዝ

ብሄራዊ ክልላዊ መንግስቲ ህዝብታት ቤንሻንጉል ጉሙዝ ብመሰረት ሕገ መንግስቲ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ኢትዮጵያ ኣብ 1987 ዓ/ም ካብ ዝተመሰረተ ክልላት ሓደ እዩ። ኣብቲ ክልል ብዙሓት ፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ይርከቡ። ካብዚኦም ውሽጢ ጉሙዝ፣ በርታ፣ ሺናሻ፣ ማኦን ኮሞን ነባር ብሄረሰባት እዮም። እዞም ህዝብታት ብምፍቕቓድ ብዝመሰረትዎ ሓድነትን ምትሕልላይን ሓቢሮም እናነበሩ ይርከቡ።

ሰእሊ 3.2 ካብ ሞንጎ ህዝብታት ቤንሻንጉል ጉሙዝ

አብ ዝሓለፉ ዘበናት ቤንሻንጉል ጉሙዝ ኣበየናይ ከባቢ ኢትዮጵያ ከምዝርከብኳ ብዙሓት ኣይፈልጡን ነይሮም። ህዝብታት እቲ ክልል ታሪኽም፣ ባህሎምን ቋንቋኦምን ተረሲዑ ፀኒሑዮ። ኣብቲ ከባቢ ዝርከቡ ዝተፈላለዩ ሃፍትታትን እቶትን ንረብሓ እቲ ህዝቢ እንተይኮነ ንውሑዳት ገዛእቲ ደርብታት ረብሓ ጥራሕ ንኸውዕሉ እናተገበረ ፀኒሑዮ። በዚ ምኽንያት ናይዞም ህዝብታት መሰላት ማዕርነትን ተጠቓምነት ተኸልኪሎም ፀኒሑምዮም።

ሎሚ ግና ብሄረሰባት ህዝብታትን እቲ ክልል ዓርሶም ብዓርሶም እናመሓደሩ ይርከቡ። ኣብ ሃፍቲ እዚ ሃገር'ውን ምስ ካልኦት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብማዕረ ተጠቓምቲ ንክኾኑ ምችው ኩነታት ተፈጠሩሎም ይርከቡ። መሰል ተጠቓምነት ልምዳትን ሓባራዊ ሃፍትን'ውን ብማዕርነት እናተኸበረሎም ይርከቡ። ዓቕሚ እታ ሃገር ብዝፈቐደ መጠን'ውን መብዛሕትኦም ከተማታትን ቁሸታትን እቲ ክልል ተጠቓምቲ ልምዳት ብምኻኖም ተስፋ ዝህቡ ለውጥታት እናተረጎሙ ይርከቡ። መሰል ማዕርነት ኣብቲ ክልል ኣብ ግብሪ ብምውዓሉ ህዝብታት ንልምዳትን ንዕብዮትን ብዝበለፀ ተላዒሎም ይርከቡ። ኣብዚ ሕዚ እዋን ድኽነት ንምስዓር ብትግሃት እናተረባረቡ ይርከቡ።

ኣብቲ ክልል ካብ ዝተዘርግሑ መሰረተ ልምዳት ውሽጢ ግልጋሎታት መብራህቲ፣ ስልኪ፣ ዕሩይ ዝሰተ ማይ፣ መንገዲ፣ ኬላ ጥዕና፣ ፖስታን ትራንስፖርትን ምጥቃስ ይክኣል። ኣብዞም ትካላት'ዚኦም እቶም ህዝብታት ብብ ኸባቢኦም ብማዕርነት እናተጠቐሙሎም ይርከቡ። እቲ ግልጋሎት ቀፃልነት ክህልዎ ንምግባር ድማ እቲ ህዝብን ምምሕዳርን ብሓባር ዝለዓለ ፃዕሪ ክገብሩ ይግባእ። ኣብዚ ሕዚ እዋን ድማ ድኽነት ንምስዓር ብንጥፈት እናተንቀሳቐሱ ይርከቡ።

መልመዲ - 3

ነዘም ዝሰዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ካብቲ ምንባብ ህዝብታት ቤንሻንጉል ጉሙዝ ብሓባር ዝጥቀሙሎም ትካላት ዘርዘሩ፡፡
2. እቲ ማሕበረሰብ ነዘም ትካላት ብኸመይ ኣገባብ ብማዕርነት ክጥቀሙሎም ይኸእል?
3. ኣብ ከባቢኹም ዝርከቡ ትካላት ልምዓት ብምዝርዛር ማዕረ ተጠቓምነት እቲ ሕብረተሰብ ብኸመይ ከምዝረጋገፁ ኣብርሁ፡፡
4. ምምሕዳር ከባቢ ልምዓት ኣብ ምቅልጣፍ ዝህልዎ ግደ ግለፁ፡፡

3.1.3 ምኽባር መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን ዝርከቦ ረብሓ

- ኣብ እትነብርሉ ከባቢ ኣብ ትካላት ልምዓት ህዝብን መንግስትን መሰል ብማዕረ ኣብ ምጥቓም መዳይ ክሳብ ክንደይ እናተተግበረ ይርከብ?

መሰል ማዕረ ተረባሕነት እንትንብል ኣብ ሓንቲ ሃገር ካብ ዝፍፀሙ ዝኾኑ ዓይነት ውፅኢታት ልምዓትን ምዕባለን ብማዕርነት ምጥቓም ዘመልክት እዩ፡፡ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኣብ ልምዓት ሃገር ማዕረ ሓላፍነት ስለዘለዎም ካብ ዝኾነ ረብሓውን ማዕረ ተመቀልቲ ክኾኑ ኣለዎም፡፡ ኮይኑ ግና መሰል ማዕረ ተጠቓምነት ዜጋታት ኣብ ዘይብሉ ስርዓት ማዕርነት ክዓስል ኣይኸእልን፡፡ ማዕርነት እንተዘይዓሲሉ ድማ ህዝብታት መሰሎም ንክኸብሩ ናብ ግርጭት ክኣትዉ ይኸእሉ፡፡ እዚኹምን ሕጊ ዘይምኽባርን ሰላም ምጥፋእን ክስዕብ ይገብር፡፡ እዚ እንተኾይኑ ድማ ምዕባለን ልምዓትን ኣምጺእኻ ካብ ድኽነትን ድሕረትን

ንምውፃእ አፀጋሚ ይኸውን። ስለዚህ ንህዝብታት ኩሎም ካብ ዝኾነ ዓይነት ልምዓት ብማዕርነት ክጥቀሙ ምግባር ንምዕባል ሃገር ዝለዓለ ረብሓ ኣለዎ። እዚ ንክኸውን ድማ ሕብረተሰብን መንግስትን ብሓባር ክሰርሑ ይግባእ።

መልመዲ - 4

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. መሰል ማዕረ ተጠቓምነት እንትንብል እንታይ ማለትና እዩ?
2. መሰል ማዕረ ተጠቓምነት ዜጋታት ኣብ ዘይብሉ ስርዓት እንታይ እንታይ ፀገማት ክፍጠሩ ይኸእሉ?

3.2 መግለፅታት ማዕርነት

- ኣብ ከባቢኹም መግለፅታት ማዕርነት ካብ ዝኾኑ ነገራት ሰለሰተ ዘርዝሩ።
- ምኽባር ማዕርነት ህዝብታት ዝህልዎ ረብሓ ዘርዝሩ።

ብሂራት፣ ብሂረሰባትን ህዝብታትን መሰሎም ኣብ ምጥቓምን ሓላፍነቶም ኣብ ምፍፃምን መዳይ ማዕረ እዮም። ኣብ ሃገርና ዝርከቡ ብሂራት፣ ብሂረሰባትን ህዝብታትን ብፆታ፣ ብሃይማኖት፣ ብቋንቋን ብዝመሳሰሉን ዝተፈላለዩ ምኃኖም ፍሉጥ እዩ። ኮይኑ ግና እዚ ኣፈላላይ ኣብ ምኽባር ሰብኣውን ዲሞክራሲያውን መሰላት ፅዕንቶ ኣይህልዎን። ዝኾነ ኢትዮጵያዊ ዜጋ ኣብዝኾነ ከባቢ እታ ሃገር ይወለድ ብመዳይ ምኽባር መሰል ካብ ዝኾነ ሰብ ኣይትሕትን፣ ኣይልዕልን።

ካብ መንጎ መግለፅታት ማዕርነት ዝኾኑ ቋንቋታት፣ ሃይማኖታትን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታትን ብሂራት፣ ብሂረሰባትን ህዝብታትን ብማዕርነት ምኽባርም ተጠቀምቲ እዮም።

3.2.1 መግለፅታት ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን

- ስዲቡ ዝተቐመጠ ድንጋገ ሕገ መንግስቲ ብግቡእ ኣንቢብኩም ዝተረደእኩም ሓሳብ ግለፁ፡፡

“ዝኾነ ብሄር፣ ብሄረሰብን ህዝብን ኢትዮጵያ ብቋንቋኡ ናይ ምዝራብ፣ ምፅሓፍ፣ ቋንቋኡ ምዕባይን ብባህሉ ናይ ምግላፅ፣ ምምዕባልን ምስፋሕን፣ ከምኡ’ውን ታሪኹ ናይ ምክንኻን መሰል ኣለዎ፡፡” ሕገ መንግስቲ ፌዴራሊዮን ቅፅ 39/2

ሀ. ማዕርነት ቋንቋ

- ማዕርነት ቋንቋ እንታይ ማለት እዩ?

ኩሎም ህዝብታት ኢትዮጵያ ማዕረ እዮም፡፡ ቋንቋኦም ብማዕርነት ክኸበረሎም ይደልዩ፡፡ እዚ መሰልውን ኣብ ሕገ መንግስቲ ግንቀፅ 39 ተኻቲቲ ይርከብ፡፡ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብቋንቋኦም ናይ ምጥቃም መሰል ኣለዎም፡፡ እዚ እንትብሃል ቋንቋኦም ንትምህርትን ንስነ ፅሑፍን ናይ ምጥቃም፣ ብቋንቋኦም ናይ ምዝራብን ናይ ምድናይን፣ ከምኡ’ውን ቋንቋኦም ናይ ምምዕባልን መሰላት ይሓውስ፡፡ ብዘይካዚ ህዝብታት ካብ ቋንቋኦም ብተወሳኺ ካልኦት ቋንቋታት ናይ ምምሃርን ምፍላጥን መሰሎም ተኸቢሩሎም እዮ፡፡ ስለዚ ኩሎም ቋንቋታት ብማዕርነት ምክባርን ክኸበሩ ምግባርን፣ ንሰላም፣ ንምዕባልን ንሓባራዊ ምርድዳእን ኣዝዩ ጠቓሚ እዮ፡፡

ለ. ማዕርነት ፆታ

- ማዕርነት ፆታ ክኸበር ከምዘለዎ ትኣምኑዶ?

ሰባት ብተፈጥርኦም ኣንስታይ ወይ ተባዕታይ ብምኻኖም ፍልልይ ፆታ እንተሃለዎም’ውን መሰሎም ግን ብማዕረ ደረጃ ክኸበሩሎም ይግባእ፡፡ ኣንስተይቲ

ብተፈጥሮአዊ የታላ ምክንያት እትስእኖ መሰል ክህሉ የብሉን። ተባዕታይ ከምኡ ወዲ ኮይኑ ስለዝተፈጠረ ካብ ንል ዝተሓተ ወይ ዝለዓለ መሰል ክህልዎ ኣይግባእን።

ማዕርነት የታ ማለት ማዕርነት ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ማለት እዩ። ብመሰረትዚ ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ብምክንያት የትኣም እንተይተበላለፁ ማዕረ እዮም። ደቂ ኣንስትዮ ፍርቂ ኣካል እቲ ሕብረተሰብ ብምኻንን፣ ንሳተን ዘይተሳተፋሉ ዝኾነ ዓይነት ምንቅስቓስ ልምዓት ውፅኢታዊ ክኸውን ኣይኸእልን። ስለዝኾነ ድማ ምክባር ማዕርነት ደቂ ተባዕትዮን ደቂ ኣንስትዮን ንምዕባለ መሰረታዊ ጉዳይ እዩ። ካብ ታሪኽ ዝወረስናዮ ንደቂ ኣንስትዮ ኣትሒትካ ናይ ምርኣይ ኣመለኻኸታ ክቕየር ኣለዎ። ደቂ ኣንስትዮ ብኣታሓሳስኣን፣ ብብሰለት ኣእምሮኣንን፣ ብክእለት ምህዞኣንን ብኣወሃህባ ኣመራርሐኣን ካብ ደቂ ተባዕትዮ ኣይንእሳን።

መልመዲ - 5

ኣብዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ብቋንቋኻ ናይ ምጥቃም መሰል እንትብሃል እንታይን እንታይን ጉዳያት ይሓቁፍ?
2. ብዘይ ንጡፍ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ዝተማልኦ ልምዓት ምምፃእ ዘይከኣለሉ ምክንያት እንታይ ይመስለኩም?

3.2.2 ማዕርነታዊ ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ንልምዓትን ዕብዮትን ሃገር፤

- ደቂ አንስትዮ ምስ ደቂ ተባዕትዮ ማዕረ ክሳተፋ ምግባር ንልምዓትን ንዕብዮት ሃገርን ዝህልዎ ረብሓ ግለፁ፡፡

“ደቂ አንስትዮን ቱሪዝምን”

ንውሕ ንዝበሉ ዘበናት ምግብን መስተን አፀቢቕኻ ንስድራቤት ናይ ምድላው ስራሕ ንደቂ አንስትዮ ተገዲፉ ፀኒሑ እዩ፡፡ ብተወሳኺ ንዝተፈላለዩ ዋኒናት ካብ ቀረባ ይኹን ካብ ርሑቕ ጋሻ ኮይኖም ንዝመፁ አባላት ሕብረተሰብ ተመሳሳሊ ግልጋሎት ናይ ምሃብ ልምዲ አማዕቢለን እዮን፡፡ ቀስ እናበለ'ውን ካብ ሃገራት ወፃኢ አጋይሽ እንትመፁ አብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ብዘይ ክፍሊት አብሊዕኻ፣ አስቲኻን መዕረፊ ሂብኻን ምስ ናይ ብዕሒት ስራሕ ደቂ አንስትዮ ኮይኑ ፀኒሑ'ዩ፡፡ ፡ ደሓር'ውን ካብ ወፃኢ ይኹንውሽጢሃገር ንዝመፁ ፀደቲኛታት (ቱሪስትታት) ገንዘብ ከፊሎም ዝግልገሉሎም ሆቴላት ስራሕ ምስጀመሩ ሐዚ'ውን እቲ ናይ ምትእንጋድ ሓላፍነት ካብ ደቂ አንስትዮ አይወፀን፡፡ እዚ ኹሉ ብሓደ ተጠቕሊሉ እንትረእ ቱሪዝም አብ ሃገርና ክጥነስ፣ ክውለድ ክዓብን ክምዕብልን ግደ ደቂ አንስትዮ ዝለዓለ እዩ ነይሩ ምባል ይክአል፡፡

ካብ ቀረባ ዓመታት ጀሚሩ ደቂ ተባዕትዮ አብ ተግባር ምድላው ምግብን መስተን ምስታፍ ዝጀመሩ እንተኾነ'ውን ሐዚ'ውን ደቂ አንስትዮ እቲ ዝለዓለ ሓላፍነት ተሸኪመን ይርከባ፡፡ ካብዚ ብተወሳኺ ደቂ አንስትዮ ውፅኢታት ኢደ ጥበብ ዝኾኑ ከም ምፍታል፣ ስፊ፣ ስራሕቲ ሸኽላን ዝመሳሰሉን ስራሕትን ቤት መሸጢ ህያባት እናኸፈታን እናስፋሕፍሓን ይርከባ፡፡ እዚ'ውን ሃገርና ካብ ዘፈር ቱሪዝም ብዝለዓለ ተረባሒት ክትኮን እናገበረ እዩ፡፡ ስለዝኾነ ደቂ አንስትዮ ንዕብዮት ቱሪዝም ዝለዓለ አስተዋፅኦ ምግባርን፣ እቲ ዘፈር'ውን ንደቂ አንስትዮ ሰፊሕ ዕድል ስራሕ ከምዝፈጥረለንን፣ አብ ሃገርና ጥራሕ ዘይተወሰነ ዓለምለኻዊ ሓቂ እዩ፡፡

ኢቴጌ ጣይቱ ዓንዲ ሕጃ ቱሪዝም ዝኾነ ስራሕ ሆቴል ኣብ ሃገርና ኣብ ምጅማር ቅድሚት ዝስርዓ እየን። ካብኡ ንደሓር ኢንዱስትሪ ቱሪዝም ካብ ዘፈራት ምጣኑ ሃፍቲ ሃገርና እቲ ሓደ ኾይኑ ኣሎ። ነዚ ውን ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ስራሕቲ ቱሪዝም ተቐጺረን ኮነ ኣብ ኢንቨስትመንት ብምውፋር ነቲ ኢንዱስትሪን ንሃገርና ዕብየትን ዝለዓለ ግደ እናተፃወታ ይርከባ።

(ፍልፍል ቱሪዝም ኣዲስ 5ኛ ዓመት ቁጥር 6 ብክፋል ዝተወሰደ)

መልመዲ - 6

ነዘም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ።

1. ብመሰረት እቲ ምንባብ ደቂ ኣንስትዮ ንዕብየት ቱሪዝም ሃገርና ዝገበርኦ ኣስተዋፅኦ ዘርዝሩ።
2. ኣብ ከባቢኹም ደቂ ኣንስትዮ ዝተዋፈራሎም ስራሕቲ ልምዓት ንመሓዙትኩም ተዛረብዎም።
3. ምክባር ማዕርነት ደቂ ኣንስትዮ ንህንፀት ሃገር ዘለዎ ረብሓ ኣብ ደፍተርኩም ፅሓፉ። ብድሕሪኡ ምስ መቐምጥኹም ተምሃሮ ተመያየጥሉ።

ካብ ቀረባ ዓመታት ናብዙይ ጀሚሩ ኣብ ሃገርና እናተመዘገበ ኣብ ዝርከብ ልምዓትን ዕብየትን ደቂ ኣንስትዮ ዝለዓለ ኣስተዋፅኦ እናበርከታ ይርከባ። ኮይኑ ግና ኣብ ሃገርና ዴሞክራሲያዊ ስርዓት ምህናፅ ካብ ዝጀመረሉ ግዘ ጀሚሩ እኹል እንተዘይተብሃለ'ውን ብዙሓት ለውጥታት ተራእዮም እዮም። ንኣብነት ብመዳይ ትምህርቲ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ተምሃሮ እናዓበየ መጺኡ እዩ። ካብ 1998-1999 ዓ/ም ዝነበረ ጥቕሉል ሓፈሻዊ ተሳትፎ ተምሃሮ እዚ ዝስዕብ ይመሰል።

ክልል/ምምሕዳር	ብዝሒ ተምሃሮ ካብ 1 ^ይ -8 ^ይ ክፍሊ		ቁፅሪ ተምሃሮ ቁፅሪ ተምሃሮ ብሚእታዊ
	ተባዕትዮ	ደቂ ኣንስትዮ	
ትግራይ	456,336	446,343	100.00
ዓፋር	49,669	27,973	23.7
አምሓራ	1,863,387	1,767,140	90.5
አሮሚያ	2,939,750	2,336,970	84.3
ሶማሌ	157,429	94,902	23.8
ቤንሻንጉል ጉሙዝ	91,477	66,508	105.5
ብ.ብ.ሀ. ደቡብ	1,676,866	1,326,424	85.0
ጋምቤላ	37,117	21,773	100.6
ሃረሪ	19,502	15,329	100.3
አዲስ አበባ	230,764	280,751	159.8
ድሬዳዋ	26,112	20,060	62.8
	7,548,409	6,404,233	84.8

(ፍልፍል -ዓመታዊ መፅሄት ቤት ምኽሪ ፌዴሬሽን ንሚኒስትር ትምህርቲ ጠቐሱ ካብ ዘቕረቡ)

መልመዲ - 7

አብ ላዕሊ ዝቐረበ ሰደቓ መሰረት ብምግባር ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ::

1. ቁፅሪ ደቂ ኣንስትዮ ተምሃሮ ብሚእታዊ ካብ ኩሉ ዝለዓለሉ ክልል አየናይ እዩ? እቲ ዝተሓተ ኸን? ክንደይ ዝአክል ፍልልይ ኣለዎ?
2. እዚ ፍልልይ ንምዕባብ እንታይ ክግበር ኣለዎ ትብሉ?
3. ኣብ ትነብርሉ ክልል ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ተምሃሮ እንታይ ይመስል? ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ዝበለፀ ንምዕባይ ካብኻትኩም እንታይ ትዕቢት ይግበር?

አብላዕሊ ብዝቐረበ መረዳእታ መሰረት ቁፅሪ ደቂ አንስትዮ ተምሃሮ ኣብ ቀዳማይ ብርኪ ትምህርቲ እናዐበዩ ምምፅኡ ዮርኢ። ኮይኑ ግና እዚ እኹል'ዩ ማለት ኣይኮነን። ስለዝኾነ ድማ ንቐፃላይ ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ኣብ ትምህርቲ ይኹን ኣብ ካልኦት ምንቅስቃሳት ንምዕባይ ደቂ አንስትዮ ባዕለን፣ ሕብረተሰብን መንግስትን ሓላፍነት ኣለዎም።

ደቂ አንስትዮ መሰል ማዕርነተን እንተተኸበሩለንን እቲ ዕድል እንተረኺቡንን ካብ ደቂ ተባዕትዮ ዘይትሕት ብቐዓት ከምዘለወን ኣብ ዝተፈላለዩ ዓውደ ስራሕ ብምውፋር ኣመስኪረን እዮን። ካብ ቀረባ ዓመታት ንዝዘ ኣብ ሃገርና ይኹን ኣብ ካልኦት ሃገራት ተሳትፎ ደቂ አንስትዮ ኣብ ኩሎም ዓውደ ስራሕቲ እናዓበዩ ምምፅኡ ነዚ ርኡይ መረዳእታ እዩ። ንኣብነት ኣብ ሃገርና ደቂ አንስትዮ ሃገርና ብደረጃ ኣመራርሓ ብሚኒስቴርነት፣ ብኣፈ ጉባኤነት፣ ብኣምባሳደርነት፣ ወዘተ እናሰርሓ ይርከባ። ኣብ ካልኦት ዘፈራት'ውን ኣብ ኢንቨስትመንት፣ ኣብ ስፖርት፣ ኣብ ትምህርትን ዝመሳሰሉን ምንቅስቃሳት ዝለዓለ ግደ እናተፃወታ ይርከባ።

ስለዚ ኣብ ሃገርና ንምኽባር መሰል ደቂ አንስትዮን ምጥንኻር ተሳትፎአንን ኩሉ ዜጋ ሓላፍነት ኣለዎ። ወዲ ተባዕታይን ንል ኣንስተይትን ብሓባር ብምትሕልላይን ብምትሕግጋዝን ሓቢሮም ክሰርሑ እንተኸኢሎም ውፅኢቱ ዘተኣማምን ልምዓትን ምዕባለን ምጻኑ ኣየጠራጥርን።

3.3. ጉዳይት አካል ክህልውዎም ዝግብኡ መሰላት

ሰጸሊ 3.3 ጉዳይት አካል ሓገዝ እንተረኺቦም ዝተራላለዩ ሰራሕቲ ምስራሕ ይኸእሉ እዮም።

- ካብዚ ሰጸሊ ዝተግዘብኩምዎ ንመሓዞትኩም ግለፁ።

“ሓሊማን ሓድጉን”

ሓሊማን ሓድጉን ብምኸንያት ሕማም ፖሊዮ ካብ ቁልዕነቶም ጀሚሩ ጉዳይት አካል እዮም። ካብዚ ዝተልዓለ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ዝንቀሳቅሱ ብተሸከርካሪ ወንበር (ዊልፔር) እዮ። ኣብዚ ዓመት ሓሊማ ተምሃሪት 7^ይ ክፍሊ እንትትኮን ሓድጉ ድማ ተምሃራይ 8^ይ ክፍሊ እዮ። ኮይኑ ግና ዝመሃርሉ ቤት ትምህርቲ እቶም ናይ ቀደም መምሃሪ ክፍልታት ባዓል ኣርባዕተ ደብሪ ህንፃ ብምስራሕ ቀይሮምዎም ኣለው።

ኣብቲ ሓድሻ ህንፃ ኣብ ምድሪ ኣብ ዝርከቡ መምሃሪ ክፍልታት ካብ 1^ይ-4^ይ ክፍሊ ዝኾኑ ተምሃሮ ንኸመሃሩ ተመዲቦም። ተምሃሮ 5^{ይን} 6^{ይን} ክፍሊ ድማ ኣብ ቀዳማይን ካልኣይን ደብርታት ኣብ ዝርከቡ መምሃሪ ክፍልታት ንኸመሃሩ ተመዲቦም። ተምሃሮ 7^{ይን} 8^{ይን} ክፍሊ ድማ ኣብ ሳልሳይን ራብዓይን ደብርታት ኣብዝርከቡ ክፍልታት ንኸመሃሩ ተወሲኑ። ሓሊማን ሓድጉን ግና ኣብ እዋን ትምህርቲ ናብ ሳልሳይን ራብዓይን ደብርታት ብተሸከርካሪ ወንበር ንኸወፁን

ንኸወርዱን አዕርዩ አፀጊሙሎም። በብግዚኡ ዝሕግዞም ሰብ እናሰኣኑ ተሸጊሮም። በዚ ምኽንያት ምችው ናብ ዝኾነ መምሃሪ ክፍሊ ንክቕየረሎም ነቲ ቤት ትምህርቲ ሕቶ ኣቕሪቦም። እቲ ቤት ትምህርቲ ግና ልዕሊ ዓቕመይ እዩ ዝብል ምኽንያት ብምቕራብ ምንም ክገብረሎም ከምዘይኸእል ገሊፁሎም። ሓሊማን ሓድጉን ንሕቶኦም ግቡእ መልሲ ስለዘይረኽቡን ኣብ ከባቢኦም ካሊእ መማረጺ ቤት ትምህርቲ ስለዘይነበረን ትምህርቶም ከቋርፁ ተገዲዶም።

መልመዲ - 8

ነዚ ምንባብ መሰረት ብምግባር ኣብዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. እቲ ቤት ትምህርቲ ንሓሊማን ሓድጉን ዝሃቦ መልሲ ግቡእ እዩ? ንምንታይ?
2. እቲ ቤት ትምህርቲ እንታይ ክገብር ነይርዎ?
3. ኣብ ከባቢኹም ተመሳሳሊ ፀገም ዝበፀሐም ጉዳኣት ኣካል ተምሃሮ ትፈልጡዶ? ፀገሞም ተቃሊሎምዶ? ንቐፃላይ ካባኻትኩምን ካብቲ ሕብረተሰብን እንታይ ትፀቢት ይግበር?

ጉድኣት ኣካል፣ ዝኾነ ሰብ ክገጥሞ ዝኸእል ሓዲጋ እንትኾን ብምኽንያት ተፈጥሮኣዊ ወይ ሰብ ስራሕ ፀገም ክፍጠር ይኸእል። ጉድኣት ኣካል ንሓደ ተግባር ወይ ምንቅስቃስ ሙሉእ ጥዕና ከምዘለዎ ሰብ ኮይንካ ምፍፃም ዘይምኸኣል እዩ። ጉድኣት ኣካል ካብ ዘሰዕቡ ተፈጥሮኣዊ ፀገማት ውሽጢ ሕማም ፖሊዮ፣ ሕማም ድውየት፣ ሕፅረት ምግብን ምጥቃስ ይክኣል። ሰብ ስራሕ ካብ ዝበሃሉ ምኽንያታት ጉዳኣት ኣካል ውሽጢ ግልጋሎት ጥዕና ትሑት ምዃን፣ ጉድለት ፅሬት፣ ሓዲጋ፣ ጎንፅታትን ኩናትን ተጠቀስቲ እዮም።

አብ ሃገርና ብብዙሓት አሽሓት ዝቐፀሩ ጉዳይት አካል አለዉ። እዚአም ወገናት'ዚአም አብ ዝተፈላለዩ ትካላት መንግስትን ውልቀን እንትግለሉን አድልዎ እንትበፀሐምን ይርእ። ካብ ቀረባ ዓመታት ንነዚ ኩነታት እናተመሓየሹ ዝመፁ እንተኾነ'ውን ብዙሕ ምስራሕን ገዕሪ ኩሉ ወገንን ዝሓትት እዩ።

ንጉዳት አካል ምክንኻን ግቡእ ኩሉ ዜጋ እዩ።

ጉዳይት አካል አብ ዝኾነ ቦታን ግዘን ግቡእ ዝኾነ ክንከን ክረኽቡ አለዎም። ንአብነት አብ ቤት ትምህርቲ ምቕው መምሃሪ ክፍሊ፣ ናውቲ ትምህርቲ፣ ፍቕሪ፣ ክንክንን ጠመተን ክረኽቡ አለዎም። ነዚ'ውን ተምሃሮ፣ መምህራንን ካልኦት ሰራሕተኛታት ቤት ትምህርትን ዓቕሞም ብዝፈቐዶ ክከናኸንዎም ይግባእ። መሰላት ጉዳይት አካል ብሕገ መንግስቲ አፍልጦ ዝተወሃዦም እንትኾን ከም ዝኾነ ሰብ ምስራሕ ይኸእሉ'ዮም። ካብዚ ብተወሳኺ ድኸነት ንምስፍር አብ ዝግበር ምንቅስቓስ ልዑል ተሳትፎ ንምግባርን አብ ሰራሕቲ ልምዓት ውፅኢት ንምምዘጋብን አይአብዮምን።

መልመዲ - 9

አብዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ንሕገ መንግስቲ ፌዴራኢ ዓንቀፅ 41/5 ብምንባብ መንግስቲ ንጉዳይት አካል ንምሕጋዝ እንታይ እንታይ ተግባራት ክፍፅም ከምዘለዎ ተመያየጡ።
2. ብደረጃ ቤት ትምህርቲ ንጉዳይት አካል ክግበሩ ዝግብኦም ሓገዛት እንታይ እንታይ እዮም?

3.4 አድላዩነት ምክባር ማዕርነት ሃይማኖት

- ማዕርነት ሃይማኖት ንምንታይ ምክባር ከምዘድሊ ግለፁ፡፡

አብ ሃገርና ዝርከቡ ኩሎም ሃይማኖታት ብመሰረት ሕገ መንግስትና ማዕረ እዮም፡፡ ማዕርነቶም ካብ ዝግለፁሎም አገባባት ሓደ ዝኾነ ሰብ ብውልቀ ይኹን ብሓባር ሃይማኖቱ ምክታል፣ ምስትምሃርን ምስፍሕፋሕን ምክኣሉ እዩ፡፡ እዚ እንትኾን ግን ሓደ ሰብ ናይቲ ካሊእ ሃማኖት ከናሸውን ከነዓዕቕን ኣይግባእን፡፡ የግዳስ ካብ ኩሎም ተኸተልቲ ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት ትፅቢት ዝግበር አብ ፍቕሪ፣ ምድግጋፍን ፣ ምክብባርን ዝተመሰረተ ምንቅስቓስ ምክያድ እዩ፡፡

አብ ዝሓለፈ ነዊሕ ታሪኽ ሃገርና ሃይማኖታት ተኸኣሊሎም ሓቢሮም ፀኒሐም እዮም! እናነበሩውን ይርከቡ፡፡ ስለዝኾነ ድማ እዚ ሓቢርካ ናይ ምንባርን ናይ ምክእኣልን ባህልና ተጠናኺሩ ክቕፅል ይግባእ፡፡ አብ ሃገርና ብምትሕብባርን ብድሌትን ኩሎም ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ሓድነት ፈጠሮም እናነበሩ ይርከቡ፡፡ እዚ ሓድነቶም ቀፃልነት ንኸህልዎ ፀጋታት ህዝብታት ማዕረ ኮይኖም ክኸበሩ ኣለዎም፡፡ ብዘይሓንቲ ኣድልዎ ቋንቋኦም፣ ሃይማኖቶምን ካልኣት ባህላዊ መግለጺኦምን ማዕረ እንተተኸበሮምሎም አብ መንጎ ህዝብታት ሰላምን ምትሕስሳብን ይምዕብል፡፡

ዜጋታት ዝመስሎም ሃይማኖት ናይ ምሓዝ ነፃነቶም እንተዘይተሓልዩሎም መሰሎም ዝገሃሰ ኣይኮነን፡፡ እቲ ስርዓት'ውን ኣድላዊ እዩ ማለትዮ፡፡ መሰል ዜጋታት ዝተግሃሱ፣ ኣድልዎ ዝፍፀመሉ ኩነታት እንተልዩ በዚ ይኹን በቲ ሕብረተሰብ ብሓፈሻ መሰሉ ምርጋፁ ኣይቐርን፡፡ ነቲ ሓደ ሃይማኖት ኣዕቢኻ ነቲ ካሊእ ሃይማኖት ድማ ኣናኢስካ ምርኣይን ተግባራዊ ምግባርን መግለጺ ስርዓት ዴሞክራሲ ኣይኮነን፡፡

ስርዓት ዴሞክራሲ ዝበለፀ ንኸገልብት ካብ መሰላት ዜጋታት ሓደ ዝኾነ ማዕርነት ሃይማኖት ክኸበርን ኩሉ ዜጋ ነፃ ኮይኑ እምነቱ ከሰጉምን ክኸእል ኣለዎ፡፡

ስለዝኾነ መሰል ማዕርነት ሃይማኖታት ምኽባር ስርዓት ዴሞክራሲ ከይፈርስ፤ ሰላም ህዝብታት ከይዝረግን ተስፋ ምዕባለ ከይዕልምትን ኣብምግባር ዝለዓለ ረብሓ ኣለዎ።

መሰል ማዕርነት ሃይማኖት ምሉእ ብዝኾነ መንገዲ ክረጋገፅ ዝኸእል ሃይማኖት ብዝምልከት ዜጋታት ናይ ሓባር ኣረኣእያ እንትህልዎም እዩ። ናይ ሓባር ኣረኣእያኦም ንኸምዕብል ነዞም ዝስዕቡ ጉዳያት ፍሉይ ጠመተ ምሃብ ግቡእ ይኸውን።

- ሀ. ንኻልኦት ሃይማኖታት ኣፍልጦ ምሃብን ዘይምርድዳእ ፣ እንተ ተፈጠሩ'ውን ብምይይጥን ብሰላማዊ መንገድን ጥራሕ ምፍታሕ፤
- ለ. ዘይምርድዳእ ብምይይጥን ብሰላማዊ መንገድን ምፍታሕ፤ እንተ ዘይተኻኢሉ ብመሰረት ሕጊ ጥራሕ ምፍታሕ፤
- ሐ. ሃይማኖት ናይ ውልቀ እምነት ምኻኑ ብምርድእ ናይ ባዕልኻ እምነት ኣብ ልዕሊ ናይ ካልኦት እምነት ዕዕንቶ ብምፍጣር ንምስራፅ ብምሕሳብ ንጎንጊ ዘይምልዕዓል፤
- መ. ግልፅነትን ተሓታትነትን ምዕሳል፤
- ረ. ብሓባር ንምንባር ፍልልይ ሃይማኖት ዕንቅፋት ከይኾነ ኩሉግዘ ምክእኣል፤ ምክብባርን ምትሕብባርን፤
- ሰ. ኩሉ ግዘ ዓርስኻ ንልዕልነት ሕጊ ተገዛእይ ምኻን እቶም ቀንዲ እዮም።

መልመዲ - 10

ኣብዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ።

1. ምኽባር ማዕርነት ሃይማኖት ንሓንቲ ሃገር እንታይ እንታይ ረብሓታት ኣለዎ?
2. ማዕርነት ሃይማኖት ንክኸበር ካብ ሕድሕድ ዜጋ እንታይ ትፅቢት ይግበር?

መጠቆላሊ

መሰል ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ምኽባሩ ንልምዓትን ዕብየትን ሃገርና ወሳኒ እዩ። ሐዚ ኣብ ሃገርና እናተሃነፀ ኣብ ዝርከብ ስርዓት ዲሞክራሲ ህዝብታት ማዕረ ምኃኖም ካብ ልምዓት ሃገሮም ተጠቀምቲ እናገበሮም ይርከብ።

ኣብ ሃገርና መግለጺ ማዕርነት ካብ ዝኾኑ ውሽጢ ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብቋንቆኦም ግልጋሎት ምርካቦም፣ ካልኣት ባህላዊ መግለጫታቶም ምምዕባል ምኽኣሎምን ሃይማኖቶም ብማዕርነት ክኸበር ምኽኣሉ ምጥቃስ ይከኣል። እዚ ብምኃኑ ኣብዙ ሐዚ ግዘ ብሓደ ኮይኖም ልምዓት ሃገሮም ንምስላጥ ንክረባረቡ ኣኸኢሉዎምዮ።

ኣብ ውሽጢ ስርዓት ዲሞክራሲ ሰባት ደቂ ተባዕትዮ ወይ ደቂ ኣንስትዮ ብምኃኖም ፍልልይ ስታ እንተሃለዎምዎን መሰሎም ግን ብማዕረ ደረጃ ይኸበሩሎም እዮም። ንል ኣንስተይቲ ብተፈጥሮኣዊ ስታኣ ጥራሕ እትስእኖ መሰል ኣይህሉን። ወዲ'ውን ከምኡ ወዲ ኮይኑ ብምፍጣሩ ካብ ንል ኣንስተይቲ ዝበለፀ ወይ ዝነኣሰ መሰል ክረከብ ኣይግባእን።

ጉደኣት ኣካል ብሰንኪ ተፈጥሮኣዊ ወይ ሰብ ሰራሕ ፀገም ዝፍጠር እዩ። ኣብ ሃገርና ንጉዳኣት ኣካል ዝግበር ሓገዝ ኣዝዩ ትሑት ኮይኑ ፀኒሑ እዩ። ንቐፃሊ ግና ኣብ ኣብያተ ትምህርቲ ይኹን ኣብ ካልኣት ከባብታት ንጉዳኣት ኣካል ምሕጋዝ ንልምዓት ሃገር ኣዝዩ ጠቓሚ ስለዝኾነ ተጠናኺሩ ክቐፅል ኣለዎ።

አገደስቲ ቃላት

ማዕርነት- ብዝኾነ ምኽንያት መድልዎ እንተይሃለዎ ዕድላትን ጥቕምታትን ብማዕረ ምርካብን ሓላፍነት'ውን ብማዕረ ምፍፃምን እዩ።

ብሄር- ብሄረሰብ፣ ህዝቢ - “ስፍሕ ዝበለ ናይ ሓባር ፀባይ ዘንፀባረቕ ባህሊ ወይ ተመሳሳልቲ ልምድታት ዘለዎም፣ ክረዳድእሉ ዝኸእሉ ሓባራዊ ቋንቋ ዘለዎም ፣ ናይ ሓባር ወይ ዝተዛመደ ህልውና ኣለና ኢሎም ዝኣምኑ፣ ስነ ልቦናዊ ሓድነት ዘለዎምን ብወሳኝነት ምትእስሳር ኣብ ዘለዎ ገፀ ምድሪ ዝነበሩን እዮም።” ሕገ መንግስቲ ፌዴራሊ ዓንቀፅ 39/5

ቱሪዝም - ኣብ ዝተፈላለዩ ከባብታት ንምርኣይን ንምዝንጋዕን ዝመፁ ሰባት ዝተፈላለዩ ግልጋሎታትን ምትእንጋድን ዝግበረሉ ዘፈር ምጣነ-ሃፍቲ

ቱሪስት - ንምዝንጋዕ ወይ ንካለእ ስራሕ ዝጓዓዝ ካብ ቦታ ናብ ቦታ ዝዘዋወር ሰብ

ኢንቬስተር - ዘለዎ ሃፍቲ ወይ ገንዘብ ኣብ ሓደ ስራሕ ልምዓት ዘውዓለ ውልቀሰብ ወይ ትካል እዩ።

መጠቓለሊ ሕቶታት

1. እዞም ዝሰዕቡ ሕቶታት ብምንባብ ትኸክል ንዝኾነ “ሓቂ” ትኸክል ንዘይኮነ “ጌጋ” እናበልኩም መልሱ።

1. ኣብ 1987 ዓ/ም ዝፀደቐ ሕገ መንግስቲ ፌዴራሊ ንመሰል ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ግቡእ ቦታ ኣይሃበን።
2. ኣብ ከባቢና እናተሰርሑ ዝርከቡ ፕሮግራማት ልምዓት ከፈፅምን ከሕልውን ዘለዎ መንግስቲ ጥራሕ እዩ።
3. ማዕርነት ህዝብታት ብሕገ መንግስቲ ምኽባሩ ኣብ ሃገርና ልምዓትን ዕቤትን ንምምፃእ ጠቓሚ እዩ።
4. ንደቂ ኣንስትዮን ንጉዳኣት ኣካልን ጠመተን ክንክንን ምግባር ዕቤት ሃገር ይጎትት እዩ።

II. አብ ትሕቲ “ሀ” ንዝተዘርዘሩ ሓሳባት አብ ትሕቲ “ለ” ካብዝርከቡ ዝስማመዕዎም ብምምራፅ አዛምዱ.፡፡

“ሀ”

“ለ”

1. ማዕረ ተጠቓምነት ዘይምህላው	ሀ. ማዕርነት ደቂ ተባዕትዮን ደቂ አንስትዮን
2. ማዕርነት ፆታ	ለ. ሓደ ሰብ ክበፅሖ ዝሓስቦ ሽቶ
3. ጉዳይት አካል	ሐ. ተፈጥሮአዊ ወይ ሰብ ስራሕ ብዝኾነ ፀገም ዝፍጠር
4. ራእይ	መ. ዕብዮት ከይመፅእ ዝገብር

III. ነዞም ዝስዕቡ ባዶ ቦታታት ትኽክለኛ ቃል ወይ ሓረግ እናተጠቐምኩም ምልኡ.፡፡

1. ቋንቋ፣ ባህልን ሃይማኖትን ዘይብሉ _____ ዮለን፡፡
2. አብ ኢትዮጵያ ብድሑራት ልምድታት ዝጥቅቡ መብዛሕትአም _____ እዮም፡፡
3. ዝኾነ ብሄር፣ ብሄረሰብን ህዝብን ኢትዮጵያ ብቋንቋኡ ናይ ምዝራብ፣ ምፅሓፍን ቋንቋኡ ናይ ምዕባይን _____ አለዎ፡፡

IV. ነዞም ዝስዕቡ ሙሉእ ሓሳባት ብምንባብ ትኽክለኛ ዝኾነ መልሲ ምረፁሎም፡፡

1. አብ ሃገርና ተግባራዊ እናኾኑ ካብ ሞንጎ ዝርከቡ መሰላት ማዕርነት ሓደ፡-
 - ሀ. ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን፣
 - ለ. ማዕርነት ፆታ
 - ሐ. ማዕርነት ቋንቋ፣ ባህል፣ ሃይማኖትን ካልኣት ባህላዊ መግለፅታትን
 - መ. ኩሎም መልሲ እዮም፡፡

2. ካብ እዞም ዝስዕቡ ደቂ ኣንስትዮ ብዝምልከት ትኽክል ዝኾነ ኣየናይ እዩ?

ሀ. ደቂ ኣንስትዮ ማዕረ ምስ ደቂ ተባዕትዮ ክሳተፉ ምግባር ኣንቲ ረብሓ የብሉን

ለ. ብዘይ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ልምዓትን ዕቤትን ክመፅእ ኣይኽእልን

ሐ. ኣብ ምዕባይ ኣብ ዝርከባ ክልላት ሃገርና ቁፅሪ ደቂ ኣንስትዮ ተምሃሮ ካብ ደቂ ተባዕትዮ ይልዕል

መ. ኣብ ዝሓለፉ ስርዓታት ንደቂ ኣንስትዮ ዝወሃብ ግምት ዝለዓለ ነይሩ

3. ጉዳእነት ኣካል ከስዕቦ ዝኽእል፡-

ሀ. ሕማም

ሐ. ጎንዕን ውግእን

ለ. ሕፅረት ምግቢ

መ. ኩሎም መልሲ እዮም

4. ካብ መንጎ ስዒቦም ዝተዘርዘሩ ቋንቋ ብዝምልከት ትኽክል ዝኾነ ኣየናይ እዩ?

ሀ. ሓዲኡ ቋንቋ ካብቲ ካሊእ ይበልፅ እዩ

ለ. ቋንቋታት ብመረዳድእነቶም ማዕረ እዮም

ሐ. ካልኦት ቋንቋታት ምምሃርን ምፍላጥን ዋላ ኣንቲ ረብሓ የብሉን

መ. ማዕርነት ቋንቋ ብዘይ ምህላው ዝፍጠር ፀገም የለን

5. ኣብ ሃገርና ማዕርነት ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ምኽባሩ እንታይ ረብሓ ኣለዎ?

ሀ. ቋንቋኦም፣ ባህሎምን ሃይማኖቶምን ንክጥቀሙን ንክማዕብሉን የኽእሎም፣

ለ. ካብ ድኽነትን ድሕረትን ንምንጋፍ ሓቢሮም ንክሰርሑ ምቸው ባይታ ይፈጥር

ሐ. ፍትሐዊ ክፍፍል ሃፍቲ ሃገር ንኸህሉ ብምግባር ሰላም የማዕብል

መ. ከሎም መልሲ እዮም

V - ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ኣፂር መልሲ ሃቡ፡፡

1. መሰላት ማዕርነትን ማዕረ ተረባሕነትን ብሄራት፣ ብሄረሰባትን ህዝብታትን ምኽባር፣ ዘምፅእ ረብሓ ግለፁ፡፡
2. ኣብ ውሽጢ ቤት ትምህርቲ ንደቂ ኣንስትዮን ጉዳኣት ኣካልን ክግበሩሎም ዝግብኡ ክንክናት ግለፁ፡፡